

رابطه‌ی باورهای ارتباطی و سبک‌های حل تعارض با رضایت زناشویی

صدیقه آزادی فرد^{۱*}، رزیتا امانی^۲

۱. کارشناس ارشد مشاوره خانواده، دانشگاه رازی کرمانشاه، کرمانشاه، ایران (نویسنده مسئول).

۲. دکتری تخصصی مشاوره، عضو هیئت علمی دانشگاه بوعلی سینا، همدان، ایران.

چکیده

مقدمه: مطالعات نشان می‌دهد که رضایت زناشویی یکی از مهم‌ترین عوامل پیشرفت و دستیابی به اهداف زندگی و تحت تأثیر عوامل مختلفی است. این تأثیر می‌تواند هم به صورت مستقیم و هم به صورت غیرمستقیم و در تعامل با سایر متغیرهای روان‌شناختی از قبیل باورهای ارتباطی و سبک‌های حل تعارض باشد؛ بنابراین هدف این پژوهش بررسی رابطه‌ی باورهای ارتباطی و سبک‌های حل تعارض با رضایت زناشویی بود.

روش: در این مطالعه‌ی توصیفی از نوع همبستگی، نمونه‌ی آماری شامل ۲۳۰ نفر از پرستاران زن متأهل شهر خرم‌آباد می‌شد که از میان تمامی پرستاران زن این شهر با استفاده از نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب شدند. شرکت‌کنندگان پرسشنامه‌های باورهای ارتباطی، رضایت زناشویی و سبک‌های حل تعارض را تکمیل کردند.

نتایج: نتایج حاصل از آزمون همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون چندگانه نشان داد که رضایت زناشویی ارتباط منفی معنی‌داری با مؤلفه‌های باورهای ارتباطی (به جز تفاوت‌های جنسیتی) دارد و باور به مخرب بودن مخالفت، عدم تغییرپذیری همسر، کمال‌گرایی جنسی و توقع ذهن‌خوانی به ترتیب بیشترین نقش را در پیش‌بینی رضایت زناشویی داشتند. همچنین سبک‌های حل تعارض یکپارچه و مصالحه، رابطه‌ی مثبت معنی‌دار و سبک‌های مسلط، ملزم شده و اجتناب‌کننده، ارتباط منفی معنی‌داری با رضایت زناشویی داشتند. از میان سبک‌های حل تعارض، سبک یکپارچه و ملزم شده به ترتیب بیشترین نقش را در پیش‌بینی (به‌طور منفی) رضایت زناشویی دارا بودند.

بحث و نتیجه‌گیری: زوج درمانگران و مشاوران می‌توانند با آموزش باورهای ارتباطی صحیح و سبک‌های حل تعارض مناسب در جهت افزایش رضایت زناشویی زوجین اقدام نمایند.

کلیدواژه‌ها: رضایت زناشویی، باورهای ارتباطی، سبک‌های حل تعارض، پرستاران.

*Email: azadifard1367@yahoo.com

دوفصلنامه علمی - پژوهشی

روانشناسی بالینی و شخصیت

(دانشور رفتار)

دوره ۱۴، شماره ۲، پیاپی ۲۷
پاییز و زمستان ۱۳۹۵
صص: ۳۹-۴۷

تاریخ دریافت: ۱۳۹۴/۱۰/۲۱

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۵/۰۲/۰۵

Biannual Journal of

Clinical Psychology & Personality

(Daneshvar-e-Raftar)

Vol. 14, No. 2, Serial 27

Autumn & Winter
2016-2017

pp.: 39-47

مقدمه

رضایت زناشویی^۱ عبارت از احساس‌های عینی خشنودی، رضایت و لذت تجربه شده توسط زن یا شوهر به هنگام در نظر گرفتن همه‌ی جنبه‌های زندگی است [۱]. رضایت زناشویی یکی از عوامل مؤثر در ثبات و پایداری خانواده و درعین‌حال بهداشت روانی همسران و فرزندان است و در کارایی فردی و اجتماعی افراد نقش بسیار مهمی دارد، به‌طوری‌که تحقیق‌ها نشان داده‌اند رضایت از زندگی زناشویی بر سلامت روانی و جسمی افراد تأثیر مهمی دارد و سلامت فیزیکی، عاطفی و بهداشت روانی افراد در گرو سلامت روابط زناشویی و تداوم بقای ازدواج است [۲]. رضایت زناشویی می‌تواند به‌صورت مستقیم و غیرمستقیم در تعامل با سایر متغیرهای روان‌شناختی از قبیل باورهای ارتباطی^۲ و سبک‌های حل تعارض^۳ باشد.

پژوهش‌ها نشان داده است که برای یک ازدواج رضایت‌بخش، برقراری و تداوم ارتباط اثربخش ضروری است. برقراری ارتباط یکی از مهارت‌های اصلی زندگی است [۳، ۴، ۵]. یکی از عواملی که می‌تواند اثربخشی یک ارتباط را تضعیف کرده و موجب عدم درک درست پیام فرستاده شده یا به عبارتی رمزگشایی صحیح آن شود عبارت از باورهای غلط، پیش‌داوری‌ها و نگرش‌های منفی است [۶، ۷، ۸، ۹]. درواقع هرچه حوزه‌ی شناختی دو عنصر ارتباط یعنی گیرنده و فرستنده پیام از یکدیگر دورتر باشند، اثربخشی ارتباط کمتر خواهد بود [۱۰]. بر اساس تعریف آیدلسون و اپستین [۱۱] منظور از باورهای ارتباطی، عقیده یا ذهنیتی است که زن و شوهر نسبت به ارتباط زناشویی خود دارند و آن را به‌عنوان واقعیت پذیرفته‌اند و منظور از باورهای ارتباطی ناکارآمد، آن دسته از باورها و تفکرات غیرمنطقی می‌باشد که مختص رابطه‌ی زناشویی است و در اثر استفاده افراطی ایجاد مشکل نموده است که شامل (۱) باور به تخریب‌کنندگی مخالفت^۴، (۲) باور به عدم تغییرپذیری همسر^۵، (۳) توقع ذهن‌خوانی^۶، (۴) کمال‌گرایی جنسی^۷ و (۵) باور به تفاوت‌های جنسیتی^۸ می‌شود.

تعارض بخش اجتناب‌ناپذیر هستی انسان است. تعارض می‌تواند هم به رشد روابط مثبت و هم به رشد تعارض

بینجامد. درواقع داشتن شیوه‌های حل تعارض منطقی، مانع مؤثری در برابر تعارض‌های منحل‌کننده‌ی خانواده است و حتی می‌تواند به حل بهتر مسائل پیش‌روی زوجین کمک کند [۱۲]. به‌طورکلی تعارض به دو نوع سازنده و غیرسازنده تقسیم می‌شود. تعارض سازنده بر مصالحه و راه‌حل‌های مناسب و مثبت و تعارض غیرسازنده بر تهدید و راه‌حل‌های استبدادی و نامناسب استوار است [۱۳]. شیوه‌های حل تعارض رفتاری است که شخص به هنگام مواجه شدن با یک موقعیت تعارض، از خود نشان می‌دهد تا بتواند بر آن موقعیت غلبه کند. این شیوه‌ها عبارت از شیوه‌های اجتنابی^۹، یکپارچگی^{۱۰}، مصالحه‌گرانه^{۱۱}، سلطه‌گرانه^{۱۲} و ملزم شده^{۱۳} هستند. شیوه‌ی اجتنابی با موقعیت‌های انزوا، اعطای مسئولیت به دیگران، دیگران را مقصر دانستن و خود را کنار کشیدن در ارتباط است. شیوه‌ی یکپارچگی بیانگر تلاش برای کاهش اختلاف‌ها است و برای برآورده کردن انتظارات و مسائل دیگران بر تشابهات تأکید می‌کند. شیوه‌ی مصالحه‌گرانه در نقطه‌ی میانی توجه به انتظارات و نیازهای خود و دیگران قرار دارد و به تقسیم امتیازها بین طرفین اشاره می‌کند. شیوه‌ی سلطه‌گرانه با جهت‌گیری تهدیدآمیز مشخص می‌شود. در شیوه‌ی ملزم شده بر تبادل اطلاعات و بررسی اختلاف‌ها برای رسیدن به راه‌حل قابل قبول برای طرفین تأکید می‌شود. این شیوه با حل مسئله در ارتباط است و می‌تواند به راه‌حل خلاقانه در حل مسئله منجر شود [۱۴]. پژوهش‌ها حاکی از آن است که رضایت‌مندی روابط زوجین با باورهای ارتباطی [۱۵، ۱۶، ۱۷] و سبک‌های حل تعارض [۱۸، ۱۹، ۲۰، ۲۱، ۲۲، ۲۳، ۲۴] همبستگی بالایی دارد. پژوهش دیباجی‌فروشانی، امامی‌پور و محمودی [۲۵] نشان می‌دهد بزرگ‌سالانی که راهبردهای حل تعارض سازنده‌تری دارند، رضایت زناشویی آن‌ها بادوام‌تر است. مطالعات نشان می‌دهد یکی از اقلشاری که به‌واسطه‌ی شرایط شغلی طاقت‌فرسا در معرض تعارضات زیادی در زندگی خود قرار می‌گیرند پرستاران هستند [۲۶]؛ بنابراین با توجه به اینکه رضایت زناشویی یکی از عوامل مهم در زندگی زوجین است و شناسایی عوامل مؤثر بر آن می‌تواند گام بلندی در ارتقای زندگی زناشویی زوجها باشد و از سوی دیگر به دلیل اینکه مطالعات اندکی به بررسی رابطه‌ی باورهای ارتباطی و مهارت‌های حل تعارض با رضایت زناشویی زنان پرداخته‌اند و از همه مهم‌تر اینکه در سال‌های

⁹ avoiding style

¹⁰ integrating style

¹¹ compromising style

¹² dominating style

¹³ obligating style

¹ marital satisfaction

² relational beliefs

³ styles of conflict resolution

⁴ destructiveness of disagreement

⁵ unchangeability of spouse

⁶ mind reading expectation

⁷ sexual perfectionism

⁸ gender differences

قبیل سن، تحصیلات، تعداد فرزندان و مدت ازدواج بود، پرسشنامه‌های زیر را نیز تکمیل کردند.

۱) پرسشنامه‌ی باورهای ارتباطی^۱: پرسشنامه‌ی باورهای ارتباطی توسط آیدلسون و اپستین [۱۱] به‌منظور اندازه‌گیری باورهای غیرمنطقی زناشویی ساخته شده و توسط مظاهری و پوراعتماد [۲۸] با روش ترجمه و ترجمه‌ی معکوس به فارسی برگردانده و مورد استفاده قرار گرفته است. این سیاهه دارای ۴۰ سؤال است که هر سؤال در طیف لیکرت به‌صورت ۶ گزینه‌ای از صفر (کاملاً غلط) تا ۵ (کاملاً درست) پاسخ داده می‌شود. پنج خرده مقیاس این پرسشنامه عبارت از باور به مخرب بودن مخالفت، باور به عدم تغییرپذیری همسر، توقع ذهن‌خوانی، کمال‌گرایی جنسی و باور در مورد تفاوت‌های جنسیتی هستند. نمره‌ی بالاتر نشان‌دهنده‌ی داشتن باورهای ارتباطی غیرمنطقی‌تر است. ایمل‌کامپ، بریلمن و کوپر [۲۹] در تحقیق خود پایایی درونی سیاهه‌ی باورهای ارتباطی را در دامنه‌ی ۰/۷۴ تا ۰/۸۳ نشان دادند. آیدلسون و اپستین [۱۱] در تحقیق خود نشان دادند که پایایی سیاهه‌ی باورهای ارتباطی با آلفای کرونباخ برای خرده مقیاس‌ها دامنه‌ای از ۰/۷۲ تا ۰/۸۱ دارد. در مطالعه‌ی پیش‌رو، پایایی به دست آمده بر اساس ضریب آلفای کرونباخ برای مؤلفه‌های باور به تخریب‌کنندگی مخالفت، باور به عدم تغییرپذیری همسر، توقع ذهن‌خوانی، کمال‌گرایی جنسی و باور در مورد تفاوت‌های جنسیتی به ترتیب عبارت از ۰/۶۷، ۰/۶۳، ۰/۵۳، ۰/۴۲ و ۰/۴۴ بود.

۲) پرسشنامه‌ی سبک‌های حل تعارض^۲: این پرسشنامه که توسط رحیم [۳۰] برای اندازه‌گیری سبک‌های حل تعارض ساخته شده است، ابزاری برای اندازه‌گیری پنج شیوه‌ای است که افراد به تعارض پاسخ می‌دهند. پنج سبک حل تعارض عبارت از سبک‌های یکپارچگی (۷) عبارت، مسلط (۵) عبارت، ملزم‌شده (۶) عبارت، اجتناب-کننده (۶) عبارت و مصالحه (۴) عبارت هستند. ماده‌های این مقیاس به شکل لیکرت ۵ درجه‌ای از کاملاً مخالفم (نمره ۱) تا کاملاً موافقم (نمره ۵) نمره‌گذاری می‌شود. رحیم [۳۰] در مطالعه‌ی جامع بر روی یک نمونه‌ی ۱۲۱۹ نفری به تحلیل اعتبار و پایایی این پرسشنامه پرداخت. تحلیل عوامل، منعکس‌کننده‌ی پنج سبک حل تعارض بود. محاسبه‌ی ضرایب پایایی با استفاده از بازآزمایی و همسانی درونی برای پنج خرده‌مقیاس این پرسشنامه، رضایت‌بخش گزارش شد. در مطالعه‌ی دیگری که توسط رحیم و مگنر

اخیر به دلیل افزایش آمار طلاق و تعارضات زناشویی در کشور ایران، شناخت متغیرهای دخیل در روابط بین‌فردی زوجین اهمیت بیش از پیشی یافته است، بنابراین مطالعه‌ی حاضر با هدف بررسی نقش باورهای ارتباطی و مهارت‌های حل تعارض بر رضایت زناشویی انجام گرفت. فرضیه‌های این مطالعه عبارت از این بودند که باورهای ارتباطی با رضایت زناشویی رابطه دارند و اینکه مهارت‌های حل تعارض با رضایت زناشویی رابطه دارند.

روش

نوع پژوهش

روش تحقیق در این مطالعه، توصیفی از نوع همبستگی بود.

آزمودنی

الف) جامعه آماری: جامعه‌ی آماری این پژوهش شامل همه‌ی پرستاران زن متأهل شاغل در بیمارستان‌های شهر خرم‌آباد بود که طبق آمار اخذ شده از معاونت آموزشی و پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی لرستان تعداد آن‌ها ۶۰۰ نفر بود.

ب) نمونه پژوهش: نمونه‌ی مورد مطالعه با توجه به فرمول کوکران [۲۷] ۲۳۴ نفر برآورد شد که برای حذف اثر پرسشنامه‌های بی‌اعتبار تعداد ۲۴۰ نفر در نظر گرفته شد که با استفاده از روش تصادفی ساده انتخاب شدند. ملاک‌های ورود افراد به پژوهش حاضر عبارت از رضایت کامل برای همکاری در پژوهش و تکمیل پرسشنامه، نداشتن سابقه‌ی طلاق در یک سال گذشته، گذشتن حداقل یک سال از زندگی مشترک، نداشتن اختلال روانی (از طریق مصاحبه و پرونده‌ی پزشکی)، عدم تجربه‌ی سوگ (مرگ بستگان درجه یک) و بارداری یا زایمان در یک سال اخیر بودند. در صورت وجود هر یک از موارد فوق، افراد از لیست مطالعه خارج می‌شدند. شرکت‌کنندگان در این مطالعه دارای دامنه‌ی سنی ۲۳ تا ۵۲ سال (میانگین=۳۱/۳۲، انحراف استاندارد=۵/۸۶) و دامنه‌ی مدت ازدواج ۳ تا ۳۰ سال (میانگین=۶/۷۲، انحراف استاندارد=۴/۶) بودند. ۹۰ نفر (۴۳/۹ درصد) از آن‌ها هیچ فرزندی نداشتند، ۷۲ نفر (۳۵/۱ درصد) دارای یک فرزند، ۳۸ نفر (۱۸/۵ درصد) نفر دارای دو فرزند و ۵ نفر (۲/۴ درصد) دارای سه فرزند بودند.

ابزارهای پژوهش

شرکت‌کنندگان علاوه بر فرم مشخصات جمعیت-شناختی که حاوی پرسش‌هایی جهت بررسی مشخصاتی از

^۱ Relational Belief Inventory (RBI)

^۲ styles of conflict resolution (ROCI-II)

برای آن‌ها، پرسشنامه‌ها میان آن‌ها توزیع و از آن‌ها خواسته شد تمام ماده‌های آزمون‌ها را با دقت بخوانند و پرسشنامه‌ها را تکمیل کنند. سپس نسبت به جمع‌آوری پرسشنامه‌ها اقدام نموده که پس از حذف پرسشنامه‌های بی‌اعتبار تعداد ۲۳۰ پرسشنامه مورد تحلیل نهایی قرار گرفت.

شیوه تحلیل داده‌ها

برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون چندگانه در نرم‌افزار آماری «اس. پی. اس. اس.»^۲ نسخه ۱۸ استفاده شد.

نتایج

همانطور که در جدول ۱ مشاهده می‌شود، میانگین و انحراف استاندارد رضایت زناشویی، مؤلفه‌های باورهای ارتباطی و سبک‌های حل تعارض گزارش شده است. همچنین نتایج آزمون کلموگروف-اسمیرنوف نشان داد که سطح معناداری برای تمام متغیرها (به جز تفاوت‌های جنسیتی) بیشتر از ۰/۰۵ است و فرض نرمال بودن توزیع داده‌ها مورد تأیید قرار می‌گیرد.

جدول ۱. میانگین، انحراف استاندارد و پیش‌فرض نرمال بودن توزیع نمرات برای متغیرهای پژوهش

متغیر	میانگین	انحراف استاندارد	کولموگروف-اسمیرنوف	مقدار P
رضایت زناشویی	۱۵۴/۶۶	۲۴/۸۲	۰/۷۸۵	۰/۵۶۸
باورهای ارتباطی				
مخرب بودن مخالفت	۲۱/۰۴	۵/۱۵	۱/۲۸	۰/۰۷۳
توقع ذهن خوانی	۱۸/۷۵	۵/۲۷	۱/۳۲	۰/۰۶۱
عدم تغییرپذیری همسر	۲۲/۷	۴/۲۹	۰/۸۴۷	۰/۴۷۱
کمال‌گرایی جنسی	۲۱/۷۸	۴/۲۶	۰/۸۱۶	۰/۵۱۹
تفاوت‌های جنسیتی	۱۹/۵۴	۶/۶۴	۱/۷۲	۰/۰۰۵
سبک‌های حل تعارض				
یکپارچه	۲۷/۴۴	۵/۴۵	۰/۹۲۱	۰/۴۹۲
مسلط	۱۸/۵۲	۵/۷۱	۰/۸۶۱	۰/۴۸۱
ملزم شده	۱۳/۲۲	۴/۱۷	۱/۲۱	۰/۷۶۰
اجتناب‌کننده	۱۴/۴۷	۳/۱۰۷	۰/۸۲۲	۰/۵۱۱
مصالحه	۱۹/۷۷	۴/۴۲۵	۱/۲۸	۰/۰۶

² SPSS

[۳۱] صورت گرفت همسانی درونی پرسشنامه با استفاده از آلفای کرونباخ برای خرده مقیاس‌های پرسشنامه در دامنه‌ی ۰/۷۲ تا ۰/۷۷ گزارش شد. رحیم و مگنر در پژوهشی بر روی یک نمونه‌ی ۱۴۷۴ نفری به بررسی ساختار عاملی پرسشنامه‌ی سبک‌های حل تعارض پرداختند. نتایج حاصل از تحلیل عامل تأییدی، پنج عامل اصلی این مدل را مورد تأیید قرار داد. همچنین نتایج نشان داد که این ابزار از روایی همگرا و افتراقی مطلوبی برخوردار است. همسانی درونی این ابزار با استفاده از آلفای کرونباخ ۰/۷۶ تا ۰/۸ گزارش شد. در ایران نیز ساختار عاملی و ویژگی‌های روان‌سنجی این پرسشنامه توسط حقیقی، زارعی و قادری [۳۲] مورد بررسی قرار گرفته است که پایایی پرسشنامه با استفاده از روش آلفای کرونباخ برای خرده مقیاس‌های پرسشنامه در دامنه‌ی ۰/۷ تا ۰/۷۵ و با روش تصنیف ۰/۶۸ به دست آمد. همچنین نتایج تحلیل عاملی اکتشافی نشان داد که این پرسشنامه از پنج عامل یکپارچگی، ملزم شده، اجتنابی، مسلط و مصالحه تشکیل شده است که در مجموع این عوامل ۷۰/۸۱ درصد واریانس کل را تبیین می‌نمایند. در این مطالعه پایایی به دست آمده بر اساس ضریب آلفای کرونباخ برای مؤلفه‌های سبک یکپارچگی، اجتناب‌کننده، مسلط، ملزم‌شده و مصالحه به ترتیب عبارت از ۰/۹۰، ۰/۶۳، ۰/۸۱، ۰/۶۴، ۰/۶۱ بود.

۳) پرسشنامه‌ی رضایت زناشویی انریچ: این پرسشنامه توسط فاووز و اولسون [۳۳] با هدف ارزیابی و شناسایی زمینه‌های بالقوه مشکل‌زا و زمینه‌های قوت روابط زناشویی، همچنین برای تشخیص زوج‌هایی که نیاز به مشاوره و تقویت رابطه‌ی خود دارند تدوین شده است. فرم کوتاه آن شامل ۴۷ ماده و از ۱۲ خرده مقیاس تشکیل شده است. نمره‌گذاری سؤال‌ها از نوع مقیاس لیکرت است که پاسخ سؤال‌ها در یک طیف پنج گزینه‌ای از کاملاً موافقم تا کاملاً مخالفم نمره‌گذاری می‌شود. نمره‌ی بالا بیانگر رضایت-مندی بیشتر است. کمترین و بیشترین نمره‌ی آزمودنی در این پرسشنامه به ترتیب ۴۷ و ۲۳۵ می‌باشد. فاووز و اولسون [۳۳] اعتبار کلی این فرم را با استفاده از روش ضریب آلفای کرونباخ ۰/۹۲ گزارش کرده‌اند. سلیمانان [۳۴] اعتبار مقیاس رضایت زناشویی انریچ که از طریق آلفای کرونباخ به دست آمده را برابر با ۰/۹۵ گزارش کرده است که حاکی از اعتبار قابل قبول آن می‌باشد.

شیوه انجام پژوهش

پس از هماهنگی‌های لازم با مسئولان مرتبط و جلب مشارکت و همکاری شرکت‌کنندگان و بیان هدف پژوهش

¹ Enrich marital satisfaction scale

سبک‌های حل تعارض یکپارچه و مصالحه رابطه‌ی مثبت معناداری و سبک‌های مسلط، ملزم شده و اجتناب‌کننده ارتباط منفی معناداری با رضایت زناشویی دارند ($P \leq 0/01$). در ادامه جهت تعیین سهم متغیرهای پیش‌بین مطالعه در پیش‌بینی رضایت زناشویی از رگرسیون چندگانه با روش گام‌به‌گام استفاده شده که نتایج آن در جدول ۳ گزارش شده است.

همان‌طور که در جدول ۲ مشاهده می‌شود، رضایت زناشویی ارتباط مثبت معنی‌داری با مؤلفه‌های باورهای ارتباطی (به‌جز تفاوت‌های جنسیتی) دارد. با توجه به معکوس بودن نمرات باورها ارتباطی، می‌توان گفت که هر چه نمره‌ی باورهای مخربی همچون مخرب بودن مخالفت، توقع ذهن‌خوانی، عدم تغییرپذیری همسر و کمال‌گرایی جنسیتی بالا می‌رود (کاهش میزان این باورها در رابطه)، رضایت زناشویی زوج نیز بالاتر می‌رود ($P \leq 0/01$). همچنین

جدول ۲. ماتریس ضرایب همبستگی باورهای ارتباطی و سبک‌های حل تعارض با رضایت زناشویی شرکت‌کنندگان

متغیر	مخرب بودن مخالفت	توقع ذهن‌خوانی	عدم تغییرپذیری	کمال‌گرایی جنسی	تفاوت‌های جنسیتی	یکپارچه	مسلط	ملزم‌شده	اجتناب‌کننده	مصالحه
رضایت زناشویی	۰/۳۵**	۰/۲۸**	۰/۳۳**	۰/۲۱**	۰/۱۱	۰/۴۳**	-۰/۴۹	-۰/۳۷**	-۰/۲۳**	۰/۲۳**

* $P < 0/05$ ** $P < 0/01$

جدول ۳. نتایج تحلیل رگرسیون چندگانه برای پیش‌بینی رضایت زناشویی بر اساس باورهای ارتباطی و سبک‌های حل تعارض

مدل	مجموع مجزورات	df	میانگین مجزورات	F	Sig
باورهای ارتباطی					
۱	رگرسیون	۱	۱۵۵۹۶/۱۵۷	۲۸/۶۴۱	$P < 0/001$
	باقی‌مانده	۲۰۲	۵۴۴/۵۴۷		
	کل	۲۰۳	۱۲۵۵۹۴/۶۲۷		
۲	رگرسیون	۲	۲۵۲۹۹/۳۹۸	۲۵/۳۵۱	$P < 0/001$
	باقی‌مانده	۲۰۱	۴۹۸/۹۸۱		
	کل	۲۰۳	۱۲۵۵۹۴/۶۲۷		
۳	رگرسیون	۳	۲۸۷۳۷/۲۲۱	۱۹/۷۸۰	$P < 0/001$
	باقی‌مانده	۲۰۰	۴۸۴/۲۸۷		
	کل	۲۰۳	۱۲۵۵۹۴/۶۲۷		
۴	رگرسیون	۴	۳۰۷۹۸/۳۰۵	۱۶/۱۶۳	$P < 0/001$
	باقی‌مانده	۱۹۹	۴۷۶/۳۶۳		
	کل	۲۰۳	۱۲۵۵۹۴/۶۲۷		
سبک‌های حل تعارض					
۱	رگرسیون	۱	۲۳۷۷۵/۵۶۰	۴۷/۳۵۲	$P < 0/001$
	باقی‌مانده	۲۰۳	۵۰۲/۱۰۱		
	کل	۲۰۴	۱۲۵۷۰۲/۰۹۸		
۲	رگرسیون	۲	۳۶۸۲۸/۷۹۱	۴۱/۸۵۴	$P < 0/001$
	باقی‌مانده	۲۰۲	۴۳۹/۹۶۷		
	کل	۲۰۴	۱۲۵۷۰۲/۰۹۸		

توانایی پیش‌بینی ۲۴ درصد از واریانس رضایت زناشویی را دارا هستند. از سوی دیگر از میان سبک‌های حل تعارض، سبک یکپارچه و ملزم شده (به‌طور منفی) به ترتیب بیشترین نقش را در پیش‌بینی رضایت زناشویی داشته‌اند و باقی متغیرها از مدل حذف شده‌اند. همچنین مقادیر R^2 نشان می‌دهد که دو سبک حل تعارض یکپارچه و ملزم شده (به‌طور منفی) توانایی پیش‌بینی ۲۹ درصد از واریانس رضایت زناشویی را دارا هستند.

نتایج تحلیل رگرسیون چند متغیره در جدول فوق بیانگر آن است که مدل رگرسیون اعمال شده معنی‌دار بوده و مجاز به استفاده از آن می‌باشیم ($p < 0/05$). به‌منظور ارزیابی سهم باورهای ارتباطی و سبک‌های تعارض در رضایت زناشویی شرکت‌کنندگان اقدام به آنالیز رگرسیون چندگانه گردید که نتایج آن در جدول ۴ گزارش شده است. طبق جدول ۴، مدل رگرسیون نشان می‌دهد که از میان باورهای ارتباطی مخرب، باور به مخرب بودن مخالفت، عدم تغییرپذیری همسر، کمال‌گرایی جنسی و توقع ذهن‌خوانی به ترتیب بیشترین نقش را در پیش‌بینی رضایت زناشویی داشته‌اند و باقی متغیرها از مدل حذف شده‌اند. همچنین مقادیر R^2 نشان می‌دهد که چهار باور ارتباطی مذکور

جدول ۴. ضرایب رگرسیون چندگانه‌ی گام‌به‌گام رابطه باورهای ارتباطی و سبک‌های حل تعارض با رضایت زناشویی

متغیر (عامل)	B	Beta	خطای معیار	t	سطح معنی‌داری	R	R ²
باورهای ارتباطی							
مقدار ثابت	۱۱۸/۸۸۲	۶/۸۷۳		۱۷/۲۹۸	P<./۰.۰۱	۰/۳۵۲	۰/۱۲۴
مخرب بودن مخالفت	۱/۶۹۹	۰/۳۱۷	۰/۳۵۲	۵/۳۵۲	P<./۰.۰۱		
مقدار ثابت	۸۶/۷۴۲	۹/۸۱۸		۸/۸۳۵	P<./۰.۰۱	۰/۴۴۹	۰/۲۰۱
مخرب بودن مخالفت	۱/۴۶۵	۰/۳۰۸	۰/۳۰۴	۴/۷۵۰	P<./۰.۰۱		
عدم تغییرپذیری همسر	۱/۶۳۲	۰/۳۷۰	۰/۲۸۲	۴/۴۱۰	P<./۰.۰۱		
مقدار ثابت	۶۸/۷۷۵	۱۱/۷۹۱		۵/۸۳۳	P<./۰.۰۱	۰/۴۷۸	۰/۲۲۹
مخرب بودن مخالفت	۱/۴۷۴	۰/۳۰۴	۰/۳۰۶	۴/۸۵۰	P<./۰.۰۱		
عدم تغییرپذیری همسر	۱/۴۷۸	۰/۳۶۹	۰/۲۵۶	۴/۰۰۵	P<./۰.۰۱		
کمال‌گرایی جنسی	۰/۹۷۶	۰/۳۶۶	۰/۱۶۸	۲/۶۶۴	۰/۰۰۸		
مقدار ثابت	۶۳/۲۷۷	۱۱/۹۸۹		۵/۲۷۸	P<./۰.۰۱	۰/۴۹۵	۰/۲۴۵
مخرب بودن مخالفت	۱/۱	۰/۳۵۱	۰/۲۲۸	۳/۱۳۵	۰/۰۰۲		
عدم تغییرپذیری همسر	۱/۴۹۶	۰/۳۶۶	۰/۲۵۹	۴/۰۸۶	P<./۰.۰۱		
کمال‌گرایی جنسی	۰/۹۶۶	۰/۳۶۳	۰/۱۶۶	۲/۶۵۷	۰/۰۰۹		
توقع ذهن‌خوانی	۰/۷۰۳	۰/۳۳۸	۰/۱۵۰	۲/۰۸۰	۰/۰۳۹		
سبک‌های حل تعارض							
مقدار ثابت	۱۰۰/۳۴۷	۸/۰۴۶		۱۲/۴۷۱	P<./۰.۰۱	۰/۴۳۵	۰/۱۸۹
سبک یکپارچه	۱/۹۷۹	۰/۲۸۸	۰/۴۳۵	۶/۸۸۱	P<./۰.۰۱		
مقدار ثابت	۱۳۰/۸۱۴	۹/۳۸۲		۱۳/۹۴۳	P<./۰.۰۱	۰/۵۴۱	۰/۲۹۳
سبک یکپارچه	۱/۸	۰/۲۷۱	۰/۳۹۵	۶/۶۳۴	P<./۰.۰۱		
سبک ملزم شده	-۱/۹۳۲	۰/۳۵۵	-۰/۳۲۵	-۵/۴۴۷	P<./۰.۰۱		

بحث و نتیجه‌گیری

خودآگاهی ندارند. از آنجاکه تفکر و باور سالم یکی از مؤلفه‌های مهم ارتباط کارآمد زناشویی است و تأکید درمانگران بر این مسئله که برای کمک به زوجین ناسازگار می‌توان با تکنیک‌های شناختی به شناسایی این باورهای ناکارآمد و همچنین رشد ارتباط مؤثر زناشویی پرداخت [۳۷]، لذا با ایجاد آگاهی وسیع‌تر نسبت به این موضوع برای زوجین در هر قشری از جامعه، می‌توان رضایت زناشویی را افزایش داد. به عقیده‌ی بک [۳۸] زمانی که باورهای غیرمنطقی ما کاهش یابد و باورهای منطقی جایگزین آن‌ها شود، رضایت و سازگاری زناشویی نیز افزایش خواهد یافت. تا زمانی که زوجین آگاهی ندارند که این افکار، غیرمنطقی است و به‌نوعی به این باورها عادت کرده‌اند، نقش خود را در ایجاد مسائل و مشکلات زناشویی کم‌رنگ و نادیده می‌انگارند.

یافته‌ی دیگر این پژوهش مبنی بر اینکه بین سبک‌های حل تعارض با میزان رضایت زناشویی در زنان رابطه وجود دارد، تأیید شد. در این پژوهش سبک‌های یکپارچه و ملزم

هدف این مطالعه بررسی رابطه‌ی باورهای ارتباطی و سبک‌های حل تعارض با رضایت زناشویی در زنان بود و بر اساس نتایج به دست آمده، هر دو متغیر توان پیش‌بینی متغیر رضایت زناشویی را دارا بودند. یافته‌ی اول پژوهش این بود که بین باورهای ارتباطی و میزان رضایت زناشویی در زنان رابطه وجود دارد. این یافته با نتایج پژوهش‌های قبلی [۱۵، ۱۶، ۱۷] مبنی بر ارتباط بین باورهای ارتباطی غیرمنطقی و عدم رضایت زناشویی همخوانی دارد. این یافته همچنین با نتیجه‌ی پژوهش ادیب‌راد، مهدوی، ادیب‌راد و دهشیری [۳۵] همسو است. آن‌ها معتقدند که باورهای غیرمنطقی یکی از موانع ارتباط است و طبق نظر الیس [۳۶] حتی ممکن است منجر به روان‌رنجوری شده و اختلال ارتباطی را در پی داشته باشد. باورهای غیرمنطقی به‌صورت آگاهانه در زوجین وجود دارند و همسران از تأثیرات منفی آن‌ها در افزایش ناسازگاری زناشویی

سپاسگزاری

بدین وسیله از تمام افرادی که امکان انجام این پژوهش را برای ما فراهم آوردند و ما را در انجام آن یاری دادند سپاسگزاریم.

منابع

- 1-Rubell, S. (2004). Exploring contributions of relational self to man's identity self. *J Couns Dev*, 82(4), 184-96.
- 2-Winch, R. (2003). *Selected studies in marriage and the family* (2nd ed.). New York: Henry Holt.
- ۳- اسلامی، معصومه (۱۳۸۵). بررسی رابطه بین باورهای غیرمنطقی و کارکرد خانواده در مراجعه‌کنندگان به دادگاه خانواده شهر تهران. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، تهران: دانشگاه الزهرا.
- 4- Gottman, J. M., & Notarius, C. I. (2000). Decade review: observing marital Interaction. *J Marriage Fam*, 62(4), 927-47
- 5-Markman, H. J., & Halford, W. K. (2005). International perspectives on couple relationship education. *Fam Process*, 44, 139-46.
- 6-Fincham, F. D., & Bradbury. T. N. (1993). The impact of attributions in marriage: Empirical and conceptual foundations. *Br J Clin Psychol*, 27(1), 77-9.
- 7- Moller, A. T. & Merwe. V. J. D. (1997). Irrational belief, interpersonal perception and marital adjustment. *J Ration Emot Cogn Behav Ther*, 15(4), 260-90.
- 8- Addis, J. & Bernard, M. (2000). Marital adjustment and irrational belief. *J Ration Emot Cogn Behav Ther*, 20, 3-13.
- 9- Nickl, T. K. (2006). *The relationship between irrational beliefs and marital satisfaction [dissertation]*. Northen: Arizona.
- ۱۰- هارجی، اوئن (۱۳۸۵). مهارت‌های اجتماعی در ارتباطات میان فردی، ترجمه مهرداد فیروزبخت و خشایار بیگی. تهران: رشد.
- 11-Eidelson, R. J. & Epstien, N. (1982). Cognitive and relationship of adjustment development of a measure of dysfunctional relationship belief. *J Consult Clin Psychol*, 50, 715-20.

شده (به‌طور منفی) به ترتیب بیشترین نقش را در پیش‌بینی رضایت زناشویی داشته‌اند. این یافته‌ی پژوهشی با نتایج پژوهش‌های دیگر [۱۸، ۱۹، ۲۰، ۲۱، ۲۲، ۲۳، ۲۴] همسو و هماهنگ است. در این مطالعات بین رضایت زناشویی با شیوه‌های حل تعارض یکپارچه و مصالحه همبستگی مستقیم و بین رضایت زناشویی با شیوه‌های حل تعارض اجتنابی همبستگی معکوس وجود داشت. شیوه‌ی یکپارچه به زوج‌ها کمک می‌کند تا موضع‌گیری مثبتی داشته باشند و احساس‌ها و موقعیت‌ها را نشان دهند، در جستجوی موافقت طرف مقابل باشند، با هم بر روی مسائل به توافق برسند و به یکدیگر اعتماد داشته باشند. از سویی افرادی که از شیوه‌ی مصالحه‌گرانه استفاده می‌کنند، معمولاً به انتظارات و نیازهای بین خود و دیگری توجه می‌کنند و به تقسیم امتیازها بین طرفین اهمیت می‌دهند. استیوبر [۳۹] نیز معتقد است شیوه‌ی حل تعارض اجتنابی در واقع حاکی از نادیده انگاشتن همسر، همکاری نکردن و پاسخگو نبودن است. این افراد سعی می‌کنند در روابط خود طرف مقابل را نادیده بگیرند و گاه کاملاً از گفتگو کناره‌گیری می‌کنند و سعی می‌کنند با همسرشان تعامل نداشته باشند. این رفتار، ارتباطات دوفره‌ی مثبت و منفی را نابود می‌کند، باعث سردی هیجانی می‌شود و کیفیت زندگی را کاهش می‌دهد. هر فردی روش یگانه‌ای برای مقابله با تعارض دارد. اهتمام به درک سبک و انگیزه‌های خود به‌علاوه‌ی سبک و انگیزه‌های همسر کمک شایانی به حل سازنده‌ی تعارض خواهد کرد. اگر رابطه‌ی زناشویی بخواهد به‌صورت پویا ادامه یابد، اختلاف‌نظرها باید به شیوه‌ای درست حل شود. گرچه ممکن است تعارض از نظر آماری طبیعی باشد اما از یک‌سو نباید منجر به خشونت کلامی و جسمانی شود و از سوی دیگر نباید آن را سرکوب کرد. اگر همسران روش سازنده‌ای را برای مقابله با تعارض به کار نگیرند، ممکن است به تدریج از یکدیگر جدا شوند. سناریوی طلاق یک معرکه‌ی ناگهانی نیست بلکه فقدان تدریجی صمیمیت و نزدیکی است. ترس از تعارض و احساسات همراه آن می‌تواند منجر به عدم درگیری در مسائل و درنهایت ابتدا طلاق عاطفی و سپس طلاق قانونی گردد [۴۰]. از محدودیت‌های این مطالعه می‌توان به تک‌جنس بودن آن اشاره کرد. همچنین به دلیل اینکه مطالعه تنها در قشر پرستاران انجام شده است باید در تعمیم آن کمی محتاط بود؛ بنابراین پیشنهاد می‌شود که متغیرهای این مطالعه در مطالعات بعدی بر روی هر دو جنس و اقشار دیگر اجتماع اجرا گردد.

- ۲۲- خجسته‌مهر، رضا، کوچکی، رحیم. و رجبی، غلامرضا. (۱۳۹۱). نقش واسطه‌ای اسنادهای ارتباطی و راهبردهای حل تعارض غیر سازنده در رابطه بین سبک‌های دلبستگی و کیفیت زناشویی. *مجله روان‌شناسی معاصر*، سال ۷، شماره ۲، صص ۱۴-۳.
- ۲۳- حسینی‌نسب، سید داوود، بدری، رحیم و قائمیان اسکویی، آریسان. (۱۳۸۸). رابطه‌ی ویژگی‌های شخصیتی و سبک‌های حل تعارض بین‌فردی با سازگاری زناشویی دانشجویان متأهل دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز. *فصلنامه تحقیقات مدیریت آموزشی*، سال ۱، شماره ۲، صص ۷۸-۵۷.
- ۲۴- امراللهی، ریحانه، روشن‌چسلی، رسول، شعیری، محمدرضا و نیک‌آذین، امیر. (۱۳۹۲). تعارض زناشویی، رضایت زناشویی و رضایت جنسی: مقایسه زنان دارای ازدواج‌های فامیلی و غیرفامیلی. *روانشناسی بالینی و شخصیت (دانشور رفتار سابق)*، سال ۲، شماره ۸، صص ۲۲-۱۱.
- ۲۵- دیباجی‌فروشانی، فاطمه‌سادات، امامی‌پور، سوزان و محمودی، غلامرضا. (۱۳۸۸). رابطه سبک‌های دلبستگی و راهبردهای حل تعارض بر رضایت‌مندی زناشویی زنان. *اندیشه و رفتار (روانشناسی کاربردی)*، دوره ۳، شماره ۱۱، صص ۱۰۱-۸۷.
- ۲۶- متشرعی، محمدحسین، ارشدی، نسرین، نیسی، عبدالکامم. (۱۳۹۲). آزمون اثر غیرمستقیم تعارض کار-خانواده بر خشنودی زندگی: یک الگوی چند میانجیگر. *روانشناسی بالینی و شخصیت (دانشور رفتار سابق)*، سال ۲، شماره ۸، صص ۸۶-۷۵.
- 27-Cochran, W. G. (1977). *Sampling techniques* (3rd ed.). New York: John Wiley & Sons.
- ۲۸- مظاهری، محمدعلی و پوراعتقاد، حمیدرضا. (۱۳۸۰). *مقیاس باورهای ارتباطی*. تهران: پژوهشگاه خانواده دانشگاه شهید بهشتی
- 29- Emmelkamp, P. M. G., Brilman. E., & Kuiper. H. (1986). The treatment of agoraphobia: a comparison of self-instructional training, rational emotive therapy, and exposure in vivo. *Behav Modif*, 10, 37-53.
- 30- Rahim, A. (1983). A measure of styles of handling interpersonal conflict. *Acad Manage J*, 26(2), 368-76.
- 31- Rahim, A., & Magner, N. R. (1995). Confirmatory factor analysis of the styles of handling interpersonal conflict: first-order factor model and its invariance across groups. *J Appl*
- 12- Cummings, E. M., Kouros, C. D & Papp, L. M. (2007). Marital aggression, everyday interparental conflict, and children's responding to everyday interparental conflicts. *Europ Psych*, 12 (1), 17-28.
- 13- Babapour, J. (2007). The study of relationship between communication conflict resolution styles and psychological well-being among university students. *J Modern Psychol Res*, 1(4), 27-46.
- 14- Sorenson, R. L. (1999). Conflict management strategies used by businesses. *Fam Bus Rev*, 12 (4), 325-39.
- 15- Abhar Zanjani, F., Khajeh-Mirza, V., Seyyedi, M., Shahabizadeh, F., Dastjerdi, R., & Bahreinian, A. (2015). Assessment on relationship beliefs and marital burnout among fertile and infertile couples. *Journal of Fundamentals of Mental Health*, 17(2), 81-6.
- 16- Shariati, S., Ahmadi, S., Amiri, P. (2014). The relationship between irrational beliefs and Perfectionism with marital adjustment. *Reef Resources Assessment and Management Technical Paper*, 40 (1), 660-667.
- ۱۷- اسماعیل‌پور، خلیل، خواجه، وجیهه، مهدوی، نفیسه. (۱۳۹۲). پیش‌بینی رضایت زناشویی همسران بر اساس باورهای ارتباطی و مهارت‌های ارتباطی. *فصلنامه خانواده‌پژوهی*، سال ۹، شماره ۱، صص ۴۴-۲۹.
- 18- Weisskirch, R. S., & Delevi, R. (2013). Attachment style and conflict resolution skills predicting technology use in relationship dissolution. *Computers in Human Behavior*, 29 (6), 2530-34.
- ۱۹- بیرامی، منصور، باباپورخیرالدین، خلیل، هاشمی‌نصرت‌آباد، تورج، اسمعیلی، اسماعیل و بهادری‌خسروشاهی، جعفر. (۱۳۹۲). پیش‌بینی رضایت‌مندی زناشویی بر اساس مؤلفه‌های هوش هیجانی و شیوه‌های حل تعارض. *مجله علمی دانشگاه علوم پزشکی قزوین*، سال ۱۷، شماره ۳، صص ۲۱-۲۷.
- 20-Igbo, H, I., Awopetu, R, G., & Ekoja, O. C. (2015). Relationship between Duration of Marriage, Personality Trait, Gender and Conflict Resolution Strategies of Spouses. *Procedia Soc Behav Sci*, 190, 490 – 6.
- 21- Zeidner, M., & Kloda, I. (2013). Emotional intelligence (EI), conflict resolution patterns, and relationship satisfaction: Actor and partner effects revisited. *Personality and Individual Differences*, 54 (2), 278-83.

Psychol, 80, 122-32.

۳۲- حقیقی، علی‌اکبر، زارعی، اقبال و قادری، فواد (۱۳۹۱). بررسی ساختار عاملی و ویژگی‌های روان‌سنجی پرسشنامه سبک‌های حل تعارض رحیم (ROCI-II) در بین زوجین ایرانی. فصلنامه مشاوره و روان‌درمانی خانواده، سال ۱، شماره ۴، صص ۵۶۱-۵۳۴.

33- Fowers, B. J., & Olson. D. H. (1989). ENRICH marital inventory: A discriminate validity and cross-validity assessment. *J Marital Fam Ther*, 15, 65-79.

۳۴- سلیمانیان، علی‌اکبر. (۱۳۷۳). بررسی رابطه باورهای غیرمنطقی با رضامندی زناشویی در دانشجویان متأهل. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، تهران: دانشگاه تربیت معلم.

۳۵- ادیبراد، نسترن، مهدوی، اسماعیل، ادیبراد، مجتبی و دهشیری، غلامرضا. (۱۳۸۴). مقایسه باورهای ارتباطی زنان مراجعه‌کننده به مراکز قضایی و زنان مایل به ادامه زندگی مشترک شهر تهران. فصلنامه خانواده‌پژوهی، سال ۱، شماره ۲، صص ۱۳۱.

36- Ellis, A. (2001). *Overcoming destructive belief, feelings and behaviors*. Amherst, NY: Prometheus Book.

37- Baccem, P. H. (1998). Empirically supported couple and family intervention for marital distress and adult mental health. *J Consult Clin Psychol*, 66, 53-88.

38- Beck. A. T. (1970). Cognitive therapy: Nature and relation to behavior therapy. *Behav Ther*, 1, 184-200.

39- Steuber, K. R. (2005). *Adult attachment, conflict style and relationship satisfaction: comprehensive model [dissertation]*. Wilmington: Delaware University.

۴۰- شیرینی، زهره. (۱۳۸۷). مهارت حل تعارض برای همسران. تهران: سازمان بهزیستی کشور.

